

In dit lesidee gaat het erom ervaringen op te doen met 'points of view'. Wat gebeurt er met/in de ruimte, wat kun je er wel en niet waarnemen, als je dichtbij of verder weg gaat staan?

U maakt met de kinderen een wandeling door het schoolgebouw en buiten de school in de wijk. U loopt met de kinderen door een lange straat, door een laantje of door de gang van de school. Op een gegeven moment blijft u stilstaan en laat u een van de kinderen een beschrijving geven van iets dat in de verte te zien is. Een eindje verder stopt u weer en laat u datzelfde object nog eens beschrijven. Er zijn nu al meer details te zien. U gaat hiermee door tot de kinderen heel dichtbij gekomen zijn. Bij het geven van beschrijvingen stimuleert u de kinderen met vragen als:

Wat zie je precies?

Lijkt het groot of klein?

Is het groter dan daarnet?

Zie je nu meer dingen?

Zie je nog wel alles wat je daarnet ook zag?

Hoe zou het komen dat wat je ziet telkens iets anders lijkt?

Waarom denk je dat dat zo is?

Laat de kinderen het nog eens uitproberen!

Ging u eerst van veraf naar dichtbij, nu begint u een voorwerp van dichtbij te bekijken. Daarna gaat u er steeds verder van af staan.

Als u alles in de klas nog eens wilt nabespreken of bekijken, kunt u op elk 'standpunt' een (direct-klaar)foto maken.

Variatie

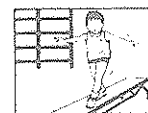
Dichtbij en veraf kunt u ook in de speelzaal laten ervaren door de kinderen steeds hoger te laten staan en dan naar beneden te laten kijken. Of van laag naar hoog. Of plat op je buik, op je hurken, op je tenen, op een trap.

Een aardige variatie is ook om aan de hand van de foto's de plekken waar die foto's gemaakt zijn weer op te zoeken.

Situatie

Buitenwerk

Speelzaal

Bedoeling

Ontdekken van en omgaan met relatie tussen zichzelf en elementen/dingen in de ruimte (14.2).

Ruimtelijke begrippen hantieren vanuit verschillende perspectieven (14.3.3).

Materiaal

Zo mogelijk een direct-klaarcamera.

Organisatie

Voordat u met de groep buiten bepaalde plekken bezoekt, is het van belang dat u die plekken zelf kent, zodat de activiteit op een veilige en rustige manier kan worden uitgevoerd. Bij de variatie-activiteit kan het handig zijn om vooraf klim- en klautermateriaal klaar te zetten.

Jaarkalender

U kunt bij de buitenactiviteit gemakkelijk de aandacht richten op allerlei seizoensinvloeden, zoals groeien, groen worden, gaan bloeien, verkleuren.

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

Dit lesidee sluit aan bij *Van dichtbij en ver weg* en *Op de foto*.

Observatie/evaluatie

Kijken vanuit verschillende standpunten is nogal ingewikkeld; de fotoserie kan een goed middel zijn om er nog eens gericht op terug te komen.

U heeft alle kinderen tevoren gevraagd om een foto van thuis mee naar school te brengen: een foto van zichzelf als baby of peuter. Uiteraard neemt u van uzelf ook een babyfoto mee! U schudt alle meegebrachte foto's door elkaar en geeft elk groepje evenveel foto's als het aantal kinderen in dat groepje. De kinderen gaan nu raden, combineren en uitzoeken wie er op de foto's staan.

Wie is wie?

Waaraan kun je zien dat deze baby waarschijnlijk Sabine is?

De baby heeft donker haar, maar in de hele groep zijn wel vijf kinderen met donker haar. Wie zou het zijn?

Denken we in ons groepje allemaal hetzelfde of zijn we het niet met elkaar eens?

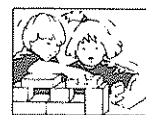
Als alle groepjes klaar zijn, gaan de kinderen om beurten bij elkaar kijken. Elk groepje vertelt wie er volgens hen op de foto's staan. Degenen die kijken, reageren als hun foto erbij ligt of als het groepje (ten onrechte) denkt dat zij op een foto staan. Mogelijk geven de foto's ook aanleiding om samen gemeenschappelijke dingen bij baby's, peuters en kleuters te ontdekken en zo de foto's te ordenen naar leeftijd.

Variatie

Wanneer het herkennen erg moeilijk is, bijvoorbeeld omdat er veel kinderen in de groep zitten, kunt u ook per groep met de eigen foto's (maar wel door elkaar geschud) laten werken. De kans dat de kinderen er samen uitkomen, is dan groter. Misschien moet u in dit geval afspreken dat niemand spontaan de eigen foto noemt of aanwijst, maar dat de anderen het al vragend en kijkend moeten ontdekken. Daarna kunt u alsnog proberen of het met alle foto's door elkaar (zoals boven beschreven) ook lukt.

Een andere mogelijkheid is dat u alle foto's voor de klas hangt en de groep laat raden op welke foto een bepaald kind staat.

Situatie

Werkles

Bedoeling

Leeftijd-generaties (15.4.2).
Verkennen van de omgeving;
onderscheiden en benoemen
(16.1).

Materiaal

Foto's van de kinderen als
baby of peuter.

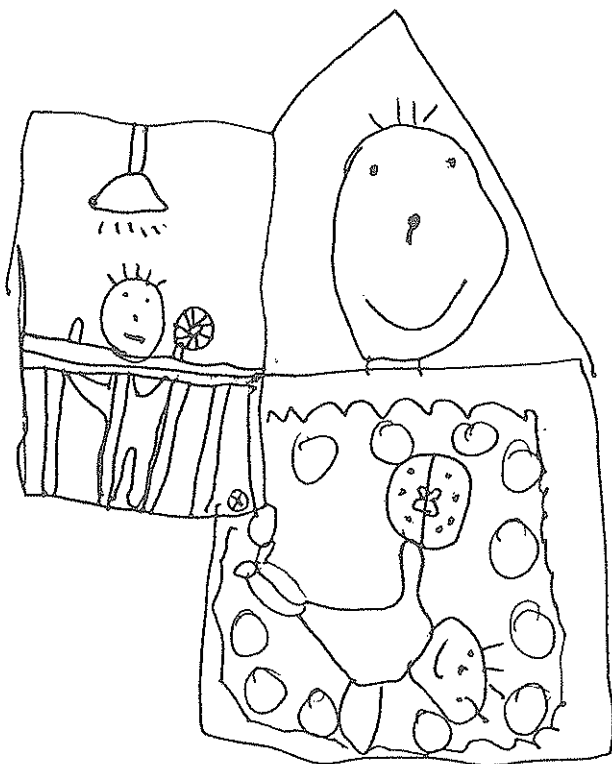
Leerlijn

- ☐ Groep 1.
- ☐ Groep 2.

Observatie/evaluatie

Hoe gedetailleerd nemen de
kinderen waar?

Waar letten ze op bij het bekijken van de foto's?

Van mij zijn er twee,
vind je dat geen leuk idee?
Als ik in de spiegel kijk,
zie ik dat ik op je lijk:
zelfde ogen, zelfde oren,
zelfde neus zo recht van voren.
Hé, hé, van mij zijn er twee,
vind je dat geen gek idee?

Uit: PgNOB, *Natuuronderwijs in lessen* (S.L.O., Enschede 1987).

Terwijl u in een spiegel kijkt, leest u dit versje voor. Na het voorlezen haalt u een aantal spiegels en spiegellende voorwerpen te voorschijn. De kinderen mogen met de spiegels spelen: zichzelf bekijken, samen met iemand anders voor de spiegel staan, een stukje van het lokaal in de spiegel 'vangen'. Geef hun de tijd om allerlei ervaringen op te doen. Daarna gaat u er met de groep over praten:

Wat heb je met de spiegels gedaan?

Wat gebeurt er, als je dichtbij gaat staan?

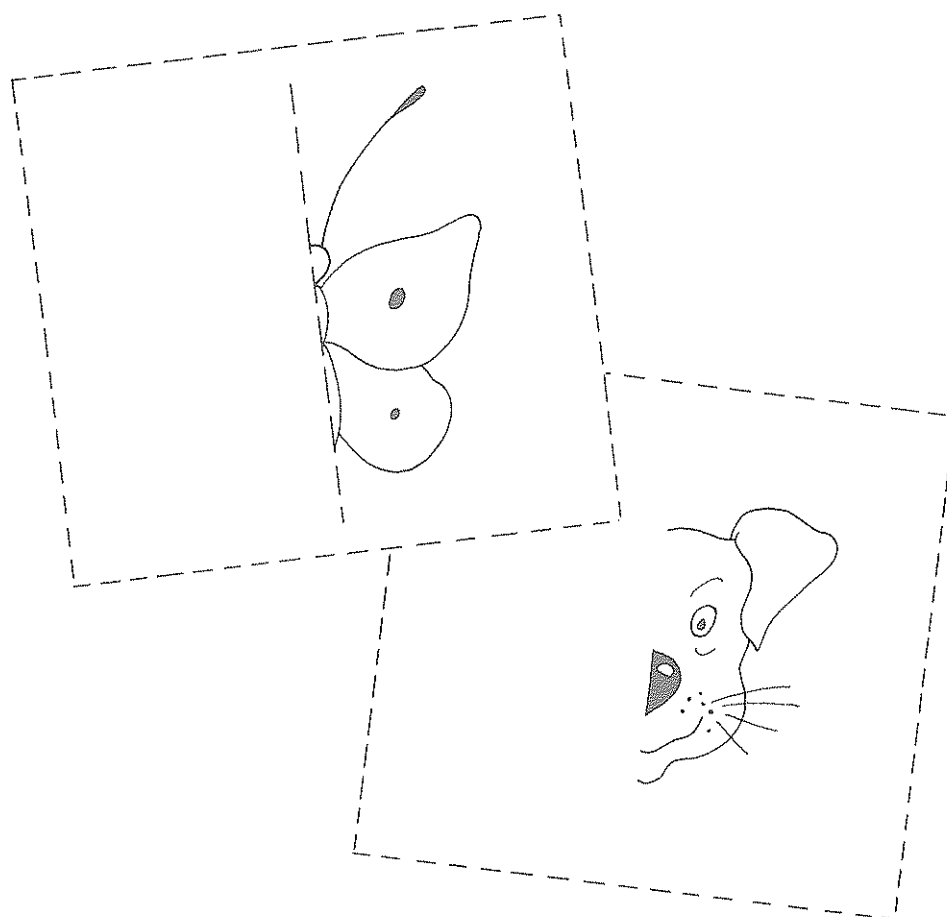
Wat als je verder weg gaat staan?

Wat heb je allemaal in je spiegel kunnen vangen? Doe dat nog maar eens voor en vertel wat je ziet.

Na het gesprek speelt u met de kleuters (in groepjes van twee) het spel met de spiegelkaarten. U hebt hiervoor doeblad W23 nodig.

Variatie

Met omtrekfiguren kunnen de kinderen op een blad met een verticale of horizontale lijn zelf spiegelkaarten maken.

Situatie

Kring

Werkles

Bedoeling

Verkennen van de omgeving; onderscheiden en benoemen (16.1).

Ervaringen en kennis opdoen met en van eenvoudige natuurverschijnselen (16.8).

Doeblad W23

Materiaal

Allerlei soorten spiegels: grote en kleine; bolle en platte.

Speciale spiegels: koplampspiegel (sloperij); passpiegel (kledingzaak); buigbare spiegel (dunne aluminiumplaat of folie).

Per tweetal: spiegeltje van 10 x 15 cm (voor de spiegelkaarten).

Spiegellende voorwerpen (lepel, deksel, folie).

Organisatie

Voor u met dit lesidee begint, doen de kinderen allerlei ervaringen op met spiegels. Het is daarom wellicht een goed idee om in uw lokaal een 'spiegelhoek' in te richten met allerlei spiegels en spiegellende voorwerpen.

Zorg voor veilige spiegels!

Leerlijn

■ □ Groep 1.

■ □ Groep 2.

Het doeblad is minder geschikt voor jongste kleuters.

Observatie/evaluatie

Gebruik de ervaringen die de kinderen zelf opdoen als basis voor het nagesprek (het 'vangen' in de spiegel, spiegelbeeld, diepte).

Hoe ziet je oog er precies uit? De kinderen gaan in dit lesidee aandachtig ogen bekijken. Ze zullen ontdekken dat elk oog anders is: Verschillende kleuren.

Adertjes.

Korte of lange wimpers.

Dikke of dunne wenkbrauwen.

Dit lesidee kunt u het best met groepjes van vier kinderen uitvoeren. U gaat met de kinderen rond een tafel zitten. Op de tafel liggen loepen, vergrootglazen en scheerspiegels. U vraagt aan de kinderen of ze weten welke kleur ogen ze hebben? De kinderen zullen wel allerlei kleuren noemen, maar de meesten weten niet precies welke kleur ogen ze hebben. De kinderen gaan nu door een vergrootglas of loep elkaars ogen bekijken. Ze moeten heel goed kijken. Daarna mogen ze vertellen wat ze gezien hebben.

Tijdens het vertellen kunnen ze aanwijzen wat ze gezien hebben. U vraagt of ze ook weten hoe we die 'dingen' noemen:

Wimper.

Ooglid.

Wenkbrauw.

Pupil (op een scheerspiegel laten aanwijzen).

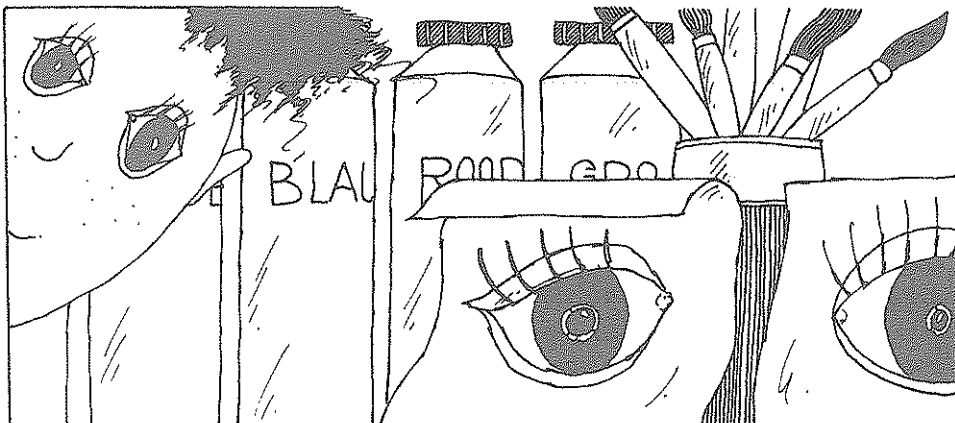
Uiteraard komt nu ook de vraag: Welke kleur heeft je oog? Alle kinderen mogen zelf in een scheerspiegel heel nauwkeurig hun oog bekijken. Ze zien dan vast ook de fijne adertjes in het oog. Laat hen nog eens bij andere kinderen kijken, ze zullen ontdekken dat er verschillen zijn.

Na dit onderzoekje houdt u met de kinderen een gesprek over het waarom van wimpers, oogleden en wenkbrauwen. U stelt vragen als: Wat zou er kunnen gebeuren, als je geen oogleden had? Zou je dan lekker kunnen slapen?

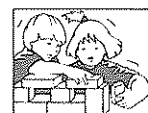
Ter afsluiting gaan alle kinderen met waterverf, heel groot en in de juiste kleur, hun eigen oog schilderen. Alles wat ze ontdekt hebben, wordt in de tekening verwerkt. Als ze zich tijdens het verven niet meer precies herinneren hoe hun oog eruitziet, kunnen ze nog eens in de scheerspiegel kijken.

Variatie

Met de kinderen speelt u het spelletje 'Welke ogen passen het best?' Op een paar grote kaarten hebt u een aantal gezichten gemaakt, zonder ogen. Op aparte kaartjes tekent u paren ogen. De kinderen mogen vertellen waarom ze vinden welke ogen het best in welk gezicht passen.

Situatie

Werkles

Bedoeling

Kennis en beleving van het eigen lichaam (via directe ervaring en waarneming) (13.1).

Materiaal

Vergrootglazen (vijf of zes), loepen.

Scheerspiegels (vanwege het vergrotingseffect).

Waterverf, penselen, grote velen wit papier.

Organisatie

Dit lesidee kunt u het best met groepjes van vier kinderen aan één tafel uitvoeren.

U zorgt ervoor dat alle materialen op de tafel klaarliggen.

Jaarkalender

Op een aantal scholen heeft de jeugdarts er een goede gewoonte van gemaakt om vóór het onderzoek van de oudste kleuters, eerst in de groep met alle kleuters samen een gesprekje te hebben. Indien dit bij u op school ook het geval is, past het lesidee goed in de periode waarin de jeugdarts op uw school is.

Leerlijn

☐ Groep 1.

☒ Groep 2.

Wanneer de zon schijnt, komen er allemaal donkere plekken (schaduwen) op de grond, op de muur, op de tafel. In dit lesidee gaan we die schaduwen onderzoeken.

Wie ziet schaduwen?

Waar zie je ze?

Wanneer zie je ze wel/niet?

Hoe zien ze er precies uit?

Waar zijn grote, waar kleine schaduwen?

Schaduwen zijn spannend genoeg om ze eens verder te gaan onderzoeken. U zorgt dat ieder kind van de groep een vel wit papier heeft met daarop een klein voorwerp: een bloempotje, een kopje, een blok, een popje of iets dergelijks.

Wanneer nu het zonlicht op die voorwerpen valt, gaan de kinderen experimenteren met de schaduwen. In het begin of tijdens de activiteit helpt u hen een beetje op weg met vragen als:

Kun je de schaduwen goed zien?

Wat kun je doen, als er op jouw tafel toevallig geen schaduw te zien is?

Kun je aan een schaduw zien waar die bij hoort?

Wat gebeurt er, als je het voorwerp van je papier optilt?

En als je het voorwerp op het papier verschuift?

Welke kleur hebben schaduwen?

Alle schaduwen zitten aan dezelfde kant! Hoe kan dát nou?

Nu ik hier ga staan, is op jouw tafel de schaduw weg. Hoe kan dat?

Hoe kan ik de schaduw weer terug laten komen?

Na wat experimenteren en overleggen probeert iedereen op het eigen vel papier eerst het voorwerp om te trekken. U maakt duidelijk dat dit zo moet gebeuren dat de schaduw van het voorwerp zoveel mogelijk op het papier blijft. Laat de kinderen ontdekken dat dan het voorwerp moet verschuiven. Als ze het voorwerp later per ongeluk verschuiven, weten ze aan de hand van de getekende schaduwomtrek weer snel waar het moet staan. Wanneer ze de schaduw van het voorwerp grijs maken en de omtrek van het voorwerp een andere kleur geven, kunnen de schaduwen in het nagesprek goed vergeleken worden.

Variatie

De kinderen kunnen buiten experimenteren met schaduwen van bomen, struiken, een muurtje, een speeltoestel, de school en vooral zichzelf. Met stoepkrijt trekken ze de contouren die ze zien om. Laat hen in groepjes van twee werken.

Met een projector de hoofden van enkele kinderen op een groot vel papier projecteren en die omtrekken. Daarna de anderen laten raden van wie welk hoofd is.

Een laken spannen voor een projector en achter dat laken voorwerpen houden die de kinderen moeten raden.

Situatie

Werkles

Buitenwerk

Bedoeling

Verkennen van de omgeving; onderscheiden en benoemen (16.1).

Ervaringen en kennis opdoen met en van eenvoudige natuurverschijnselen (16.8).

Materiaal

Eenvoudige voorwerpen die in het lokaal aanwezig zijn en die eenvoudige schaduwen geven. Stapel wit tekenpapier en kleurpotloden.

Stoepkrijt.

Diaprojector, laken, grote velen papier, stiften.

Organisatie

De activiteit kan ook in de kring worden uitgevoerd: een klein groepje experimenteert en de anderen kijken kritisch toe.

Jaarkalender

De zon moet schijnen en bij voorkeur laag staan; de winter of het vroege voorjaar zijn zeer geschikte seizoenen.

Leerlijn

☐ Groep 1.

☐ Groep 2.

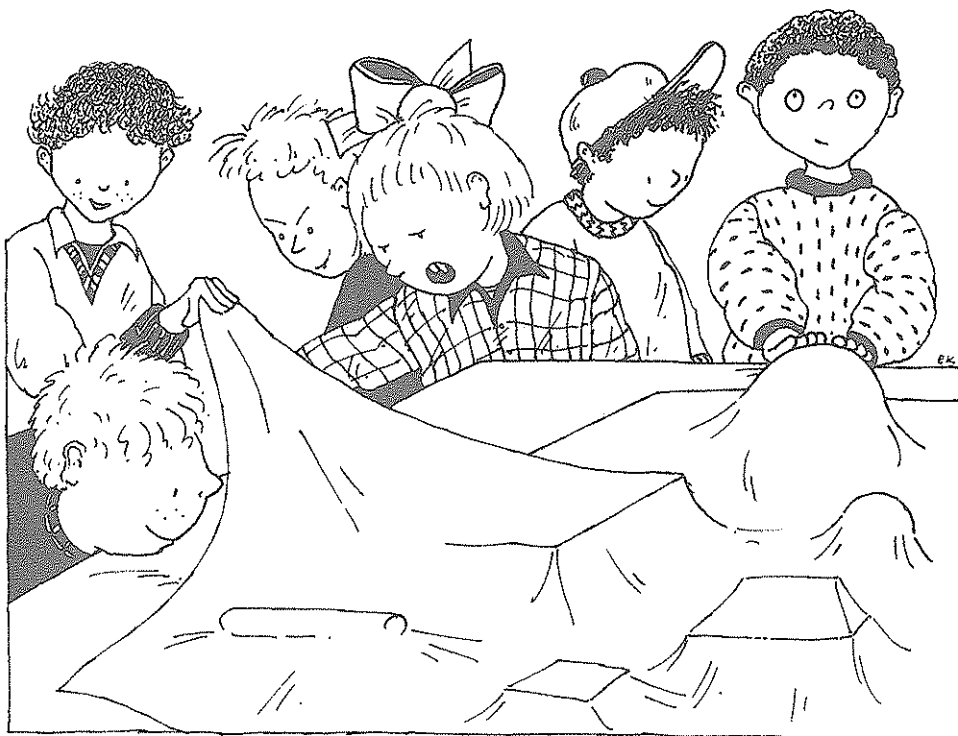
Observatie/evaluatie

Worden de kinderen nieuwsgierig?

Willen ze zelf echt experimenteren en dingen ontdekken?

Komen er veel vragen?

Met welke ontdekkingen gaat u een volgende keer verder?

In dit lesidee ervaren de kinderen dat je zonder te kijken toch voorwerpen kunt herkennen met behulp van andere zintuigen. U laat de kinderen goed om zich heen kijken en stelt de volgende vragen:

- Wat zie je allemaal?
- Hoe ziet het eruit?
- Welke vorm heeft het?
- Welke kleur?

De kinderen beschrijven alles zo goed mogelijk. Eventueel mogen anderen eerst raden wat het is. ('Ik zie, ik zie... en het is rond en het is blauw.')

Na deze introductie zorgt u voor een serie voorwerpen onder een doek of in een voeldoos. Hoe kunnen we nu zonder onder deze doek of in die doos te kijken toch te weten komen wat eronder/erin ligt?

De kinderen bedenken mogelijkheden als:

Je kunt aan die bobbel zien dat daar een bal ligt.

Je kunt gaan voelen.

Enkele kinderen gaan iets betasten en beschrijven en laten anderen raden wat het is.

U hebt in de klas een sterk geurende bloem verstopt. U vraagt aan de kinderen hoe ze erachter kunnen komen waar die bloem verstopt zit. Je kunt hem onmogelijk zien! Welke andere dingen kun je op de reuk herkennen? (Fruit.) Enkele kinderen mogen nu met een blinddoek om aan dingen ruiken en raden wat dat voor dingen zijn. De kringactiviteit sluit u af met het spelen van blindemannetje.

Variatie

U vraagt aan de kinderen of ze nog andere manieren weten om dingen te herkennen (kijken, ruiken en voelen mag niet). Probeer met de kinderen uit of je door te proeven (smaak) vruchten kunt onderscheiden en of je ook door iets alleen maar te horen kunt vertellen wat het voorstelt.

Situatie

Kring

Bedoeling

Verkennen van de omgeving; onderscheiden en benoemen (16.1).

Materiaal

Voorwerpen uit de klas in een voeldoos of onder een doek.
Enkele sterk geurende vruchten en bloemen.
Enkele etenswaren.
Een paar voorwerpen die geluid maken: belletje, muziek-instrument.
Blinddoek.

Organisatie

Voordat u met dit lesidee begint, moet u de volgende voorbereidingen hebben getroffen: spulletjes onder een doek of in een voeldoos leggen, een sterk geurende bloem verstopten en wat fruit gereedleggen. Tijdens de fruitkring kunt u het spelletje uitbreiden door het fruit op smaak of geur bij elkaar te laten zoeken. Let op: de kinderen mogen tijdens dit lesidee van de dingen proeven. Waarschuwt u hen wel dat ze nooit zomaar van onbekende spullen mogen proeven. Het mag vandaag alleen, omdat u weet dat er geen gevaarlijke spullen worden gebruikt.

Leerlijn

- ☒ Groep 1.
- ☒ Groep 2.